

Dalia Baltrūnaitė - „Sakartvelo nuotaka“ jau daugiau nei 20 metų

Justina MIKELIŪNAITĖ

Sakartvele gyvuojanti Lietuvių bendrija „Rūta“ ir lietuviška sekmadieninė mokykla Tbilisyje šiais, 2021, metais švenčia 25-ąjį jubiliejų. Ilgametį lietuviybės tradicijų puoselėjimą šioje šalyje ir ryšių tarp lietuvių palaikymą įvertino Lietuvos Respublikos ambasada Sakartvele. Bendrijos pirmininkė Dalia Baltrūnaitė džiaugiasi, kad į bendruomenės gretas jungiasi vis daugiau lietuvių. Kartu ir apžvelgsime gyvenimo Sakartvele ypatumus, bendrijos veiklą ir tikslus.

Užkaukazėje įsikūręs Sakartvelas turistus žavi gamtos grožiu, snieguotomis kalnų viršūnėmis, virtuve, unikaliomis tradicijomis ir gyventojų svetingumu. Šalyje yra net dešimt skirtingų geografinių zonų - kalnai, dykumos, pusdykumės, subtropikai. Tad tą patį mėnesį skirtingose vietovėse galima grožėtis pavasariniais žiedais ar slidinėti Kaukazo kalnuose. Taip pat keliautojus ir vietinius vilioja Juodoji jūra bei juodasis magnetinis smėlis, turintis gydomųjų savybių.

Kartvelų tauta išsiskiria savo vaišingumu ir iškalba, itin šiltu bendravimu ir geranoriškumu. Tačiau šalyje 20 metų gyvenanti D. Baltrūnaitė išpėja, kad nors kartvelai labai atviri ir svetingi, su meile ir pagarba sutinka tik draugiškai nusiteikusius. Kartvelų tautos charakterį geriausiai atskleidžia Rikės tvirtovėje, Tbilisyje, stovinti skulptūra „Sakartvelo motina“, vienoje rankoje laikanti kardą, kitoje - vyno taurę. Kardas skirtas priešams, vynas - draugams.

Pirmosios meilės emigrantės iš Lietuvos šalyje gyvena jau maždaug keturiasdešimt metų, tačiau jų gretas papildo naujai atvykstančios. Už kartvelų ištekėjusios moterys čia vadinamos „Sakartvelo nuotakomis“. Daugiausia

lietuvių išsikūrę sostinėje – Tbilisyje. Tai labai skirtingų likimų žmonės: vieni – čia studijavę ir pasilikę gyventi, kiti – tremtinių šeimų nariai ar dėl kitokių priežasčių atvykę ir pasilikę lietuviai. Pirmieji lietuviai šioje šalyje išsikūrė dar XIX a. antroje pusėje. Buvo laikas, kai Sakartvele gyveno apie 800 lietuvių, o šiuo metu Lietuvių bendrija vienija apie 100 narių.

Dalia, o koks buvo Jūsų kelias į šią Užkaukazės šalį?

Gavusi kelialapį į tuometinę Gruziją, kelionėje susipažinau su savo vyru. Apie penkiolika metų kartu gyvenome Vilniuje, turėjome verslą, o paskui išvykome gyventi į Sakartvelą. Abu mūsų vaikai gimė Vilniuje. Dukra Simona Gabrielė puikiai kalba ir rašo lietuviškai. Ji Lietuvoje baigė dvi klases, Boržomyje išmoko rusų ir gruzinų kalbas ir baigė vidurinę mokyklą. Tada išvyko studijuoti į Lietuvą – VU Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institute įgijo politikos mokslų bakalauro laipsnį, o magistro studijas baigė Niukaslo (*Newcastle*) universitete Anglijoje. Ten ir gyvena. Sūnui Augustinui Georgijui, kai persikraustėme į Sakartvelą, buvo penkeri. Jis taip pat čia baigė vidurinę mokyklą, vėliau Lietuvoje atliko savanorišką karinę tarnybą. Pirmą kursą baigė VU Teisės fakultete, paskui persikėlė studijuoti į Sakartvelą. Iki šiol mokosi Tbilisio Džavachišvilio universitete. Sūnus taip pat puikiai šneka lietuviškai.

Niekada nebūčiau pagalvojusi, kad ištekėsiu už kartvelo, o juolab kad išvyksiu gyventi į jo šalį. Jei kas būtų pasakęs, būčiau tik skaniai nusijuokusi. Į šią nuostabią šalį atvykau prieš 20 metų, labai sunkiu kartvelams laikotarpiu. Elektra buvo tiekama tik vakarais nuo 17 iki 19 valandos. Upėje mėtėsi krūvos šiukšlių ir maišų, pilna benamių šunų, didžiulė bedarbystė. Ypač į akis krito be galo garsus vietinių kalbėjimas viešosiose vietose.

Nors, atrodytų, toks vaizdas bet ką būtų išgąsdinęs ir privertęs skuosti atgal, šalies minusus kaip mat kompensavo kartvelų geranoriškumas ir nuoširdus bendravimas. Kartvelai, nors ir labai temperamentinga, karšta tauta, viduje gana ramūs žmonės. Jiems gerai taip, kaip yra. Nelabai stengiasi ką nors pakeisti ar padirbėti, kad gyvenimas pagerėtų. Net prie nuosavų namų nėra linkę tvarkytis, pagražinti aplinkos, pataisyti išgriuvusios tvoros ar pasodinti gėlių.

Dauguma moterų Sakartvele – namų šeimininkės, o vyrai tiesiog buriuojasi lauke ir visą dieną plepa arba žaidžia nardais. Jaunimas taip pat dažnai neturi kuo užsiimti. Dauguma gyvena skurdžiai. Labai skaudu matyti, kad Sakartvelas,

turėdamas tokią nuostabią gamtą, istoriją, kultūrą, tradicijas ir būdamas toks svetingas, taip sunkiai gyvena.

Kas dar nustebino, prie ko buvo sunkiausia priprasti?

Nors kartvelų ir lietuvių mentalitetas labai skiriasi, atvykusi į šią kalnuotą šalį kultūrinio šoko išvengiau. Po truputį prisitaikiau, kadangi esu savarankiška, problemas pripratusi spręsti pati. Čia kitaip. Nedaug lietuvių gebėtų taip prisitaikyti. Dažnokai iš draugų ar pažįstamų išgirstu, kad savo charakteriu esu panaši į kartvelę – bendraujanti, svetinga, paslaugi ir draugiška. Prireikus galiu padėti daug negalvodama. Atvykus į svečių šalį būtina nešioti jos kepurę, bet nepamiršti ir savosios. Tuo ir vadovaujuosi.

Kartvelai yra itin vaišingi, svetingi, iškalbingi, visada pasiruošę padėti. Taip pat jie kur kas religingesni nei lietuviai. Aukštai kalnuose galima pamatyti tamsoje ryškiai šviečiančius kryžius. Apima jausmas, kad kabo ore. Smagu stebėti, kaip važiuodami pro maldos namus žmonės dievobaimingai žegnojasi.

Man dažnai tenka bendrauti su lietuviais, atvykusiais į Sakartvelą. Išsyk pajuntu akivaizdžius artimų tautų skirtumus, nes turiu kavinių verslą. Lietuvaičiai daug santūresni, uždaresni. Susirinkus kartvelams, prie stalo sakomi prasmingi, įdomūs tostai, pasakojamos istorijos, o dauguma lietuvių vos išlemena keletą žodžių net kai reikia padėkoti už vaišingumą.

Kartvelų kultūroje labai mylimi vaikai ir gerbiamos moterys. Aš dar ir dabar su šypsena prisimenu, kaip aplankyti atvykęs mano tėvelis nuoširdžiai stebėjosi, kad kartvelai vis glosto nepažįstamiems vaikams galveles, klausė, kodėl taip daroma. Paaškinau, kad iš meilės. Po kiek laiko pamačiau jį patį gatvėje beglostantį vaikui galvytę. Pasakė, kad po mano paaškinimo nutarė, kad reikia paglostyti kiekvienam: „Gal čia mano?“

Minėjote, kad Jūsų vaikai puikiai kalba lietuviškai, abu studijavo Lietuvoje. O kaip sekėsi išlaikyti lietuvišką dvasią, kai jie buvo maži?

Atvykus į Sakartvelą man buvo labai svarbus kalbos ir tapatybės santykis, stengiausi neprarasti lietuviško identiteto. Todėl visada su vaikais bendravau gimtąja kalba, verčiau juos skaityti lietuviškas knygas ir kartu saugojau lietuviškas tradicijas, šventėme Kalėdas, Naujuosius, Velykas, Jonines ir kitas šventes. Stengiausi vaikams skiepyti tėvų, senelių tradicijas, kultūrą, papročius.

Pasirodo, mano įdėtas darbas buvo įvertintas. Mielai gaminu lietuviškus patiekalus: cepelinus, bulvinius blynus, aukštaičių blynus, ežiukus, vėdarus, bulvių plokštainį ir, aišku, šaltibarščius.

Sakartvelo lietuvių bendruomenei „Rūta“ vadovaujate trejus metus. Kaip išitraukėte į lietuvišką veiklą?

Lietuvybės puoselėjimo veikla į mano gyvenimą atėjo gana netikėtai. Pasitraukdama iš pareigų ilgametė pirmininkė Zina Karuchnišvili užsiminė, kad prie bendruomenės vairo norėtų matyti mane. Tad perėmiau šios visuomeniniais pagrindais veikiančios organizacijos vairą ir tęsiu pradėtus darbus. Buriu ir priimu naujai atvykstančius lietuvius. Šis darbas man patinka. Stengiamės susitikti ne tik per valstybines šventes, bet ir susiburti ambasados organizuojamuose renginiuose. Dar vyksta daug įvairių parodų, koncertų ir susitikimų su įvairiais kultūros, politikos ir visuomenės atstovais.

Sakartvelo lietuviai po už Lietuvą aukotų mišių Tbilisyje. Asmeninio archyvo

nuotr.

Pirmieji lietuviai Sakartvele įsikūrė XIX a. O kada atsirado tautinės organizacijos?

Sakartvelo lietuvių bendrija „Rūta“ buvo įsteigta 1996 metais. Suburti lietuvius buvo bandoma ir anksčiau, 1990-aisiais. Vienytis skatino ir politiniai įvykiai Lietuvoje. Lietuvai paskelbus nepriklausomybę, Sakartvelo lietuviai palaikė Nepriklausomybės atkūrimo aktą, bet dėl susidariusios sunkios ekonominės padėties Sakartvele bendrijos steigimas buvo atidėtas. Tai pavyko padaryti tik 1996 m., kai su oficialiu vizitu šalyje lankėsi tuometinis LR Prezidentas A. Brazauskas. Tais pačiais metais pradėjo veikti ir lietuviška sekmadieninė mokykla, o jai vadovauti ėmėsi pedagoginį išsilavinimą turinti bendrijos narė Lidija Giorgobiani. Sakartvele gyvenantiems lietuviams buvo svarbu, kad jų vaikai nepamirštų lietuvių kalbos, o kurie nemoka – išmoktų. Kadangi mokykla nedidelė, jos veikla iki šių dienų glaudžiai susijusi su bendrijos veikla: kartu švenčiamos valstybinės bei religinės šventės, dalyvaujama bendruose projektuose.

Lietuvių bendrija glaudžiai bendradarbiauja su Tbilisyje veikiančia lituanistine mokykla, kuriai nuo pat įkūrimo vadovauja Lidija Giorgobiani (pirma iš kairės). Asmeninio archyvo nuotr.

Nueitas nemažas kelias. Kokie renginiai, iniciatyvos ar bendri darbai puoselėjant lietuviškas tradicijas įsiminė labiausiai?

Pamenu patį pirmą renginį 1997 metais – pirmajai lietuviškai knygai skirtą spektaklį Tbilisio A. Gribojedovo teatro scenoje. Pasirodymą ruošė bendrijos moterys, vadovaujamos lietuviškos aktorės Reginos Kvelaidzės, vaidino ir sekmadieninės mokyklos mokiniai.

Kasmet dalyvaujame organizacijos „Daugiatautis Sakartvelas“ renginiuose. 2014 m. Sakartvelo Moterų tarybos renginyje pristatėme Lietuvą parodydami filmą „Neregėta Lietuva“, o sekmadieninės mokyklos moksleiviai skaitė K. Donelaičio kūrybą. Stengiamės ne tik suburti lietuvius, bet ir supažindinti kartvelus su lietuvių kūryba, šalies istorija, tradicijomis. 2000 m. Sakartvele surengtos Lietuvos kultūros dienos. Veikė fotografijos paroda, skirta Lietuvai ir nepriklausomybei. Meno darbuotojų namuose suorganizuota M.K. Čiurlionio darbų paroda. Buvo skaitoma lietuvių poezija ir rodomi dokumentiniai filmai: R. Verbos „Pasaulį vaizduojus kaip didžiulę simfoniją“ ir J. Lapinskaitės „Venera su katinu“.

Sakartvelo lietuviai, kurių daugumą sudaro moterys, palaiko ryšius su vietos lenkų bendruomene. 1998 m. bendruomenės surengė bendrą Adomo Mickevičiaus jubiliejinį vakarą, kuriame dalyvavo ir sekmadieninės mokyklos mokiniai. Bendri kultūriniai projektai buvo rengiami ir vėlesniais metais. Taip pat aktyviai dalyvaujame Pasaulio Lietuvių Bendruomenės renginiuose. Sakartvele veikia ir Jaunimo organizacija „Labas“, o jos nariai aktyviai bendradarbiauja su bendrija. Nors nedaug narių, bet susibūrus aktyviausių 10-12 žmonių grupei jau galima daug nuveikti.

Bendradarbiaujame ir su Tbilisio Technikos universitete 2012 m. įkurtu Lietuvių kalbos ir kultūros centru, vadovojamam profesorius Vido Kavaliausko. Kartu su centro studentais bendrijos nariai dalyvauja moksliniuose bei kultūriniuose renginiuose, šventėse. Lietuviai noriai svečiuojasi centre, kur galima susitikti su svečiais iš Lietuvos ir pabendrauti lietuviškai. 2019 m. drauge šventėme Jonines. Šventėje dalyvavo ir folkloro ansamblis „Žaisa“ iš Kauno. Svečiai supažindino su Joninių tradicijomis – šokiais, dainomis, vainikų pynimu, šokinėjimu per laužą ir šašlykais, be kurių Sakartvele neapsieina jokia šventė!

Iki pandemijos kasmet pirmąjį gruodžio savaitgalį Tbilisyje vykdavo kalėdinė labdaros mugė, kurioje šalyje veikiančios įvairių šalių atstovybės pristatydavo ir

parduodavo nacionalinius patiekalus. Daug aistrų kildavo prekiaujant lietuvišku alumi, sūrio gaminiais, kibiniais, rūkytais lašinukais, o ypač lietuviška duona! Prie jos net eilė susidarydavo! Taip pat, atskiroje salėje, buvo prekiaujama lietuviškais lino gaminiais, suvenyrais iš gintaro ir kita lietuviška atributika. Lietuvos standas buvo vienas ir pirmaujančių ir labai populiarių.

Sakartvelo lietuviai noriai renkasi kartu švęsti valstybinių švenčių, Kalėdų, Velykų ir palaikyti lietuvišką dvasią. Asmeninio archyvo nuotr.

Gausus būrys lietuvių susirenka į valstybinių ir religinių švenčių minėjimus. Tai gera proga susirinkti, pabendrauti ir pasilinksinti. 2020 m. gyvus susitikimus apribojo pandemija, tad buvome susirinkę tik kartą, kovo mėnesį ambasadoje žiūrėjome filmą „Vaikai iš Amerikos viešbučio“ (rež. R.Banionis) ir likome diskusijoje po peržiūros.

O kaip sekasi šiais metais, ar pavyko dažniau susitikti?

2021-uosius sutikome labai išsiilgę bendravimo ir vieni kitų, todėl sausio 13-ąją susirinkome Vilniaus skvere paminėti Laisvės gynėjų dienos. Vasario pradžioje gaminome cepelinus ir šventėme tarptautinę Cepelinų dieną. Vasario 16-ąją dalyvavome iškilmingose šv. Mišiose Tbilisio Šv. Petro ir Povilo bažnyčioje, jos buvo aukojamos už Lietuvą. Sveikinome vieni kitus, linkėdami kurti savo valstybės laisvės, teisės, vienybės ir pagarbos žmogaus teisėms dvasia, tiesti pagalbos ranką

tiems, kurie siekia laisvės ir demokratijos. Kadangi su valstybine švente šiemet sutapo ir Užgavėnės, po oficialios dalies Sakartvelo lietuviai gamtoje kūreno laužą, degino morę, valgė blynus.

Nors metai buvo sunkūs, bendravimas dėl koronaviruso dar labai ribojamas, pavyko dalyvauti ne viename renginyje. Gegužę vyko trijų dienų festivalis „Langas į Lietuvą“, skirtas pristatyti Lietuvos istorinės atminties ir šiuolaikinių medių sintezei ir Lietuvos kultūra sudominti nelietuvišką auditoriją, perteikti savitą kultūros ir kino, muzikos tapatybę Europos kontekste. Kad šis projektas būtų įgyvendintas, daug prisidėjo 10 metų darbo patirtį Lietuvoje ir Sakartvele turinti prodiuserė Ringailė Leščinskienė.

Sulaukėme ir daugiau svečių iš Lietuvos. Joninių šventės dalyvius linksmino iš Telšių atvykęs folkloro ansamblis „Spigens“. Birželį vyko ir labai įdomus kūrybinis vakaras su dainininke Veronika Povilioniene ir saksofonistu Petru Vyšniausku. Tą patį mėnesį teko bendrauti su Lietuvos Prezidentu Gitanu Nausėda, atvykusi su oficialiu vizitu. Stebino šiltas, nuoširdus, draugiškas bendravimas ir susidomėjimas lietuvių bendruomenės veikla. O spalio pabaigoje su lietuvių bendruomenės nariais susitiko Seimo nariai Audrius Užubalis ir Kęstutis Masiulis, kurie apibendrino politinę padėtį Lietuvoje, domėjosi mūsų bendruomenės darbais, idėjomis bei rūpesčiais. Susitikime taip pat dalyvavo opozicinių politinių partijų ir nevyriausybinių organizacijų atstovai, kurie apžvelgė priešrinkiminę situaciją Sakartvele.

Rugsėjį surengtas kūrybinis vakaras su Tbilisyje viešėjusiu režisieriumi, scenaristu, prodiuseriu Gediminu Juodeika. Jis papasakojo apie kūrybinio darbo subtilybes bei pasidalino įdomiomis istorijomis apie darbą kino industrijoje. Visų šventųjų ir Vėlinių proga buvo aukojamos Mišios už lietuvių bendruomenės narių mirusiuosius Šv. Petro ir Povilo bažnyčioje Tbilisyje. Šv. Mišias aukojo Telšių seminarijos rektorius kunigas Saulius Stumbra. Toks minėjimas Sakartvele vyko pirmą kartą.

Galėčiau paminėti dar daugiau susitikimų ir švenčių, bet svarbiausia, kad susibūrę galime pabendrauti, pasidalyti naujienomis, apsikeisti nuomonėmis ir skaniai pajuokauti. Gruodžio 10 dieną ambasados rezidencijoje šventėme artėjančias Kalėdas. Vakaro svečias buvo Gediminas Storpirstis, kuris skaitė savo ir kitų poetų eilėraščius, dainavo ir dalinosi savo darbo patirtimi. Linkėjome vieni kitiems ir artimiesiems stiprios sveikatos ir gražių artėjančių švenčių.

Esu labai dėkinga ambasadoriui Andriui Kalindrai už visokeriopą pagalbą organizuojant valstybines šventes, susitikimus su kultūros, politikos ir visuomenės atstovais. Už jo energiją, nuoširdumą, geranoriškus patarimus ir dėmesingumą. Paskutiniaisiais metais vis daugiau lietuvių jungiasi į mūsų bendruomenės gretas, jie aktyviau dalyvauja jos veikloje, dalijasi idėjomis. Naudodamasi proga noriu visiems pasakyti ačiū! Kuo mūsų gretos bus gausesnės, tuo mes būsimė stipresni ir vieningesni!

To norisi ir palinkėti. O kokią viziją turite ateičiai?

Norisi tikėti, kad bendrijos narių gretos vis gausės, jie aktyviau dalyvaus renginiuose, galėsime dažniau susitikti, pasidalinti džiaugsmiais ir rūpesčiais, o kartu ir stiprinti lietuvišką dvasią.

Projektas „Pasaulio lietuviai ir Lietuva“

www.pasauliolietuvis.lt

Jei norėtumėte publikuoti straipsnį prašome nekeisti straipsnio pavadinimo, nurodyti informacijos šaltinį, autorių ir projekto pavadinimą.

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

